

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2020. gada 24. janvārī Nr.6-2/43

[..]

[..]

Saeimas Juridiskajai komisijai

Jēkaba ielā 11,

Rīga, LV-1811

Par grozījumiem Kriminālprocesa likuma 64. un 67.pantos

Tiesībsargs ir saņēmis piecus identiska satura iesniegumus (reģ. ar Nr.1419, 6-1/1249, 1421, 1422, 1427), kurus ir iesniegušas zvērinātu advokātu grupas (turpmāk – iesniedzēji), iebilstot pret Saeimā 1.lasījumā Kriminālprocesa likumā (turpmāk – “KPL”) apstiprinātajiem grozījumiem Kriminālprocesa likuma 64.panta “Aizturētā pienākumi” pirmajā daļā. Ar minētajiem grozījumiem plānots papildināt KPL 64.pantu pirmo daļu ar 1.¹ daļu, nosakot, ka “aizturētā pienākums ir sniegt patiesas liecības, ja persona izmanto tiesības liecināt”. Tāpat grozījumi skar arī KPL 67.pantu “Aizdomās turētā pienākumi” pirmo daļu, kur ar grozījumiem tiks pievienots 1.¹ punkts, kas noteiks, ka no brīža, kad personai paziņots, ka tā atzīta par aizdomās turēto, šai personai būs pienākums: “1¹) sniegt patiesas liecības, ja persona izmanto tiesības liecināt”.

Iesniedzēji norāda, ka, pieņemot grozījumus, zudīs jēga personas tiesībām uz aizstāvību. Personas ne vienmēr varot izvēlēties iespēju neliecināt vispār, jo KPL paredz vairākus gadījumus, kad nevis izmeklētājam vai prokuroram, bet gan personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību, ir pierādīšanas pienākums (piemēram, pienākums pierādīt autortiesību pārkāpuma neesamību vai mantu legālu izcelsmi) vai pienākums norādīt uz alibi. Iesniedzēji uzskata, ka likumprojekta autori neskaidro, kā var šādos gadījumos neliecināt. Tāpat likumprojekta autori neesot skaidrojuši, kā tiks risināta situācija, ja persona groza savas liecības kriminālprocesa gaitā. Iesniedzēji norāda, ka pēc likumprojekta autoru loģikas, atzīstot vainu tiesā, nevis policijā vai prokuratūrā, persona, kura nupat ir atzinusies

vienā nodarījumā, tūlīt ir jāsauc pie atbildības vai jāpakļauj citām nelabvēlīgām sekām par to, ka tā nav atzinusies pašā pirmajā pratināšanā. Vēl absurda situācija varot veidoties, ja sākotnēji persona sevi apmelo un atzīst sevi par vainīgu noziegumā, bet vēlāk atklājas personas nevainīgums. Iesniedzēju ieskatā likumprojekts nestimulēs personas, kurām ir tiesības uz aizstāvību, ne liecināt patiesi, ne vispār liecināt. Tādēļ civilizētajās valstīs šādas pieejas neesot. Pēc iesniedzēju domām likumprojekta autoru priekšlikums ir pretrunā personas tiesībām neliecināt pret sevi: ar likumu garantēto iespēju liecināt bez jebkādas piespiešanas to, ko personas vēlas, un tādā apjomā, kādā vēlas. Iesniedzējuprāt, likumprojekta normas:

* būtiski pasliktinās kriminālprocesā iesaistīto personu stāvokli, palielinās izmeklēšanas iestāžu darbinieku patvaļas risku un tādu gadījumu skaitu, kuros tiks sasniegts netaisnīgs kriminālprocesa rezultāts, tādējādi pazeminot tiesiskuma līmeni valstī kopumā;

* negatīvi ietekmētu mazaizsargāto personu kategorijas – nepilngadīgos, mazuļīgus, personas ar zemu izglītības līmeni – kurām visbiežāk tiek liegta iespēja savlaicīgi saņemt juridisko palīdzību un izdarīt apzinātu un izsvērtu izvēli par savu tiesību īstenošanu, tostarp attiecībā uz liecību sniegšanu vai nesniegšanu.

Iesniedzēju ieskatā persona, kura stāsta izmeklētājiem, prokuroram, tiesai nepatiesību, to vienmēr dara uz paša riska. Šādai personai ir jāreķinās ar to, ka tai vienkārši neticēs un līdz ar to tā tiks atzīta par vainīgu un sodīta. Tā esot pilnīgi pietiekama sankcija par nepatiesām liecībām.

Iesniedzēji, aicinot aizstāvēt nevainīguma prezumpciju un personas tiesības neliecināt pret sevi kā vienu no demokrātiskas sabiedrības un demokrātiskas valsts iekārtas pamatvērtībām, lūdz tiesībsargu vērsties Saeimā ar lūgumu izslēgt no likumprojekta aplūkotās normas.

Saeimā iesniegtā likumprojekta anotācija likuma grozījumu pamatošanai

Iepazīstoties ar Saeimas mājas lapā pieejamo informāciju par likumprojektu un to pavadošo anotāciju¹, secinu, ka, pamatojot likumprojektā norādīto grozījumu nepieciešamību, Tieslietu ministrija norāda, ka “grozījumi KPL 61. panta ceturtajā daļā, 64. pantā un 67. pantā ir izstrādāti, lai novērstu to personu, kurām ir tiesības uz aizstāvību, negodprātīgu rīcību, sniedzot apzināti nepatiesas liecības kriminālprocesā. Šobrīd KPL 60.² panta pirmās daļas 8. punkts paredz, ka personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību, ir tiesības klusēt, sniegt liecību vai atteikties liecināt, taču liecību sniegšanas gadījumā, personai nav pienākuma sniegt patiesas liecības.

Kā ir norādījuši praktiķi, bieži vien personas, kurām ir tiesības uz aizstāvību, pirmstiesas procesā neizmanto savas procesuālās tiesības klusēt vai atteikties liecināt, bet gan apzināti sniedz nepatiesas liecības. Šādā veidā tiek

¹[https://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/webAll?SearchView&Query=\(Title\)=*Groz%C4%ABjumi+Krimin%C4%81lprocesa+likum%C4%81*\)&SearchMax=0&SearchOrder=4](https://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/webAll?SearchView&Query=(Title)=*Groz%C4%ABjumi+Krimin%C4%81lprocesa+likum%C4%81*)&SearchMax=0&SearchOrder=4)

maldināts ne vien procesa virzītājs, bet arī tiek nelietderīgi tērēti valsts resursi, lai pārbaudītu sniegto liecību patiesumu.

Nemot vērā minēto, KPL turpmāk ir paredzēts noteikt, ka personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību, ir pienākums sniegt patiesas liecības, ja persona izmanto tiesības liecināt. Šāds risinājums sekmēs personas, kurai tiesības uz aizstāvību, disciplinēšanu, kā arī sekmēs kriminālprocesa ātrāku norisi. Vienlaikus norādāms, ka šāda pienākuma noteikšana nemaina KPL 60.² panta pirmās daļas 8. punktā noteikto - personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību, arī turpmāk ir garantētas tiesības klusēt, sniegt liecību vai atteikties liecināt.

Gadījumā, ja procesa virzītājs konstatēs, ka persona ir sniegusi apzināti nepatiesas liecības un persona par to būs brīdināta, šāda rīcība varēs tikt atzīta kā atbildību pastiprinošs apstāklis. Šādas darbības tiks atzītas par jaunu atbildību pastiprinošu apstākli, kas tiks ietverts KL 48. panta pirmajā daļā.”

Nepatiesas liecības kriminālprocesā

Daudzi procesi, ko likumdevējs paredz, lai atvieglotu procesu, apsūdzētie bieži izmanto ļaunprātīgi². Maldinošu, nepatiesu liecību sniegšana kriminālprocesā un cīņa pret to ir izsenis ir viens no tādiem procesiem, par ko juristi ir diskutējuši ne tikai Latvijā, bet visā pasaulē³.

Krimināltiesību teorijā par noziegumu atzīstama tāda darbība, kas tās izdarīšanas laikā noliegta likumā ar soda piedraudējumu [*nulle poena sine lege*]. Tomēr jāizskauž arī tādi noziedzīgas uzvešanās veidi, pat ja tie nav precīzi fiksēti [*nullum crimen sine poena* - nav nozieguma bez soda likumā]⁴. Ja par noziegumu atzīstama liecinieku un ekspertu nepatiesas liecināšana, kas vērsta uz netaisna sprieduma panākšanu lietā, kāpēc noliegt, ka līdzīga un apkarojama darbība ir apsūdzētā rīcība, mēģinot izvairīties no patiesības noskaidrošanas un procesa virzītāja apzināta maldināšana.

Nevar noliegt, ka meli ir liels sadzīves ļaunums, pret kuru jācīnās ne tikai atsevišķiem indivīdiem viņu šaurākās kopdzīves attiecībās, bet tie visiem iespējamiem līdzekļiem jāapkaro arī sabiedrībai un visbeidzot – valsts varai. Tomēr, lai pētītu parādību un saprastu apkarošanas veidus, jāzina tās cēloņi.

Liecību patiesuma nozīme procesā ir nenovirzīt procesa virzītāju uz maldīga ceļa. Nepatiesu liecību došana un procesa virzītāja maldināšana par apstākļiem, kas ir bijuši noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī, ir līdzeklis kā panākt zināmu prāvas iznākumu – netaisnu spriedumu.

Uz meliem un daļējas patiesības paušanu var lūkoties gan no morāles aspekta, gan juridiskā aspekta, jo atsevišķos gadījumos sabiedrības acīs tas ir pelnījis tikai morālu nosodījumu, bet atsevišķos gadījumos tas tiek pakļauts

² Lotārs Šulcs “Kriminālprocess”, 1940. gads, 421 lpp.

³ Jānis Šmidts “Nepatiesu liecību apkarošana”. Pirmais Latvijas krimināltiesību kongress, Rīga, 1937, 98-113 lpp., arī Jānis Balodis “Nepatiesas liecība kā pretdarbība tiesai”, TM Vēstnesis, 1938 gada Nr.2, 415-432 lpp., Marc Thommen “Darf der Beschuldigte im Strafverfahren lügen?” Sui-generis 2018, 313-326 lpp.

⁴ Lotārs Šulcs “Kriminālprocess”, 1940. gads, 421 lpp.

kriminālvajāšanai. Robežšķirtne dažādajai attieksmei ir sekas, kas iestājas nepatiesības paušanas gadījumā.

Tiesībsargam ir izprotama izpildvaras atzara iniciatīva apkarot nepatiesu liecību došanu un liecību mainīšanu visa procesa gaitā, tomēr jāatzīst, ka jebkuram priekšlikumam ir jābūt jāgpilnam un izstrādātam tik pamatīgi, ka ir skaidrs, ka ar tā ieviešanu tiks panākts leģitīmais mērķis.

Grozījumu atbilstība personai garantētajām cilvēktiesībām – tiesībām uz taisnīgu tiesu

Likumprojektā noteiktais pienākums apsūdzētajam un aizdomās turētajam sniegt patiesas liecības neierobežo tiesības uz taisnīgu tiesu, konkrētāk, neliecināt pret sevi un klusēt.

Veicot jebkurus grozījumus normatīvajos aktos, ir jānorāda to nepieciešamība, t.i. jāraksturo problēma, kuras risināšanai nepieciešama projekta izstrāde, kā arī jāsniedz pamatojums piedāvātajam regulējumam un efektivitātei mērķa sasniegšanā (t.i. jāvērtē iespējamās alternatīvas un regulējuma samērīgums) un cilvēktiesību nodrošināšanā.

Iesniedzēju celtajos iebildumos tiek norādīts, ka grozījumu pieņemšanas rezultātā tiks aizskartas personām garantētās tiesības uz aizstāvību, tiesības neliecināt pret sevi.

Viens no tiesību uz taisnīgu tiesu aspektiem, ko starptautiskā līmenī ikvienai personai garantē Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – “ECK”) 6.pants⁵, Starptautiskā pakta par pilsoņu un politiskajām tiesībām (turpmāk – “Pakts”) 14.pants⁶, Satversmes 92.pants⁷, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes 2016.gada 9.marta direktīvas (ES) 2016/343 par to, lai nostiprinātu konkrētus nevainīguma prezumpcijas aspektus un tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā kriminālprocesā, 25.-28.punkts un 7.pants⁸, ir procesuālās prasības – taisnīguma – ievērošana. Tiesības klusēt un tiesības neliecināt pret sevi ir starptautisks standarts, kas tieši ECK nav minēts, tomēr veido taisnīgas lietas izskatīšanas būtību. Minētā imunitāte ļauj izvairīties no

⁵ ECK 6.panta pirmā un trešā daļa nosaka: “1. Ikvienam ir tiesības, nosakot civilo tiesību un pienākumu vai viņam izvirzītās apsūdzības pamatotību, uz taisnīgu un atklātu lietas savlaicīgu izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā likumā noteiktā tiesā [...]3. Ikvienam, kas tiek apsūdzēts kriminālnoziedzībā, ir sekojošas minimālās tiesības: [...] c. aizstāvēt sevi pašam vai ar paša izvēlētu juridisku palīdzību, vai, ja trūkst līdzekļu, lai algotu šo juridisko palīdzību, saņemt to par velti, ja to prasa justīcijas intereses” (<https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/649>).

⁶ Starptautiskā pakta par pilsoņu un politiskajām tiesībām 14.panta 3.daļas g) apakšpunkts nosaka, ka “ikvienam ir tiesības, ja tiek izskatīta jebkura viņam uzrādīta kriminālapsūdzība, uz sekojošām minimālām garantijām, pamatojoties uz visu personu vienlīdzību: netikt piespiestam dot liecības pašam pret sevi vai atzīt sevi par vainīgu” (<https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/705>).

⁷ Satversmes 92.pants nosaka, ka “ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā. Ikviens uzskatāms par nevainīgu, iekams viņa vaina nav atzīta saskaņā ar likumu” (<https://likumi.lv/ta/id/57980-latvijas-republikas-satversme>).

⁸ Direktīva 2016/343 nosaka, ka nosaka, ka, lūdzot aizdomās turēto vai apsūdzēto izteikties vai atbildēt uz jautājumiem, viņu nedrīkst piespiest sniegt pierādījumus, dokumentus vai informāciju, kas varētu novest pie tā, ka persona liecina pret sevi. Tiesības klusēt un neliecināt pret sevi būtu attiecināmas uz jautājumiem, kas attiecas uz noziedzīgo nodarījumu, par kura izdarīšanu persona tiek turēta aizdomās vai apsūdzēta, nevis, piemēram, uz jautājumiem par aizdomās turētā vai apsūdzētā identifikāciju (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32016L0343>).

klūdām tiesvedībā un sasniegt ECK 6.pantā minēto mērķi, nodrošinot apsūdzētajam aizsardzību pret nelikumīgu piespiešanu no valsts varas nesēju puses⁹.

Arī KPL ir nostiprinātas aizdomās turētā un apsūdzētā tiesības klusēt, liecināt un atteikties liecināt¹⁰.

Tiesības atteikties liecināt pret sevi kriminālprocesā paredz, ka apsūdzības puse krimināllietā cenšas pierādīt savu versiju lietā pret apsūdzēto, neizmantojot pierādījumus, kas iegūti pretēji apsūdzētā gribai ar piespiešanas metodi vai pielietojot spēku¹¹. Tiesības, kas sargā no sevis aprunāšanas, tomēr neskar tādu materiālu izmantošanu kriminālprocesā, kuri varētu būt iegūti no apsūdzētā, izmantojot pilnvaras piespiedu kārtā, bet kuras pastāv neatkarīgi no apsūdzētā gribas, tādi dokumenti, kas iegūti ar ordera palīdzību, izelpas, asins un urīna paraugi, kā arī audu paraugi DNS testa veikšanai¹².

Daudzās romāņu–ģermāņu tiesību loka valstīs (Vācijā, Šveicē, Austrijā) federālās tiesas ir vērtējušas apsūdzētā melošanu ātrāka un taisnīga procesa kontekstā, tomēr neviena nav nonākusi pie slēdziena, ka apsūdzētais vai aizdomās turētais nedrīkst melot. Tiesas ir noteikušas to, ka, pat ja likumā nav noteikts pienākums teikt patiesību, tas nenozīmē, ka tiek leģitimētas tiesības melot¹³. Izvēli par labu patiesības neatklāšanai kā aizstāvības stratēģijai izvēlas pats apsūdzētais un viņa aizstāvis, labi saprotot sekas, kas var iestāties melošanas gadījumā – bargāks sods. Jāuzsver vēlreiz, ka apsūdzētā meli nemazina savākto pierādījumu spēku, pirmkārt, otrkārt, ja personai nav vēlme teikt patiesību, tas palielina tiesību klusēt izmantošanu; atsevišķos gadījumos klusēšana var būt uzskatāma par vainas atzīšanu, ja likums paredz obligātu liecināšanu¹⁴.

Vērtējot likumprojekta "Grozījumi Kriminālprocesa likumā" 64. un 67.pantā noteikto ierobežojumu leģitīmo mērķi, secinu, ka grozījumu izstrādātāji norādījuši uz ātrāka un efektīvāka kriminālprocesa norises sasniegšanu. Vērtējot to, vai likumprojekta pieņemšanas gadījumā tiks sasniegts mērķis, vai ierobežojums būs noteikts samērīgi un vai tas ir nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā, būtu svarīgi norādīt uz sekojošo.

KPL 67.panta pirmās daļas 2. un 6.punkts jau šobrīd nosaka, ka aizdomās turētajai personai ir pienākums nekavēt un netraucēt kriminālprocesa norisi, kā arī norādīt uz faktu, ka noziedzīga nodarījuma izdarīšanas laikā tā ir atradusies citā vietā vai uz Krimināllikumā paredzētu apstākli, kas izslēdz kriminālatbildību.

Ja persona uz šādiem apstākļiem vai *alibi* nenorāda, saskaņā ar KPL 126.panta ceturto daļu apsūdzībai nav pienākuma pierādīt to neesamību un tiesai nav jādod to vērtējums spriedumā, bet personai tiek liegta iespēja saņemt atlīdzību par zaudējumiem, kas radušies, nepamatoti turot to aizdomās, ja kriminālprocesa izbeigšana vai personas attaisnošana saistīta ar minēto apstākļu noskaidrošanu.

⁹ https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_criminal_ENG.pdf

¹⁰ Skat. KPL 60.² panta pirmās daļas 8.punkts.

¹¹ Skat. ECT spriedumu lietā Saunders v. United Kingdom 68. 69.punktus

¹² Skat. KPL 64.panta otrā daļa.

¹³ 2015.gada 10.februāra VFR Federālās tiesas spriedums 1 StR 488/14, NJW 2015, S. 1705 f., 1706.

¹⁴ Skat. KPL 125.panta otro daļu.

Process netiek kavēts un traucēts, ja aizdomās turētais un apsūdzētais sadarbojas ar procesa virzītājiem un sniedz liecības par notikumu, neslēpjot patiesību. Pirmšķietami, likumprojektā piedāvātie grozījumi KPL 64. un 67.pantā pārklās jau eksistējošo regulējumu, kas nosaka, ka apsūdzētajam ir pienākums netraucēt un nekavēt kriminālprocesa norisi un sniegt alibi.

Nemot vērā to, ka piedāvāto grozījumu mērķis ir novērst melus un maldināšanu, kā arī panākt apsūdzētā sodīšanu par šādu rīcību, proti, noteikt, ka šāda rīcība tiks vērtēta kā atbildību pastiprinošs apstāklis, tad jānorāda, ka, izvērtējot Augstākās tiesas judikatūru jautājumā, vai tiesas var ņemt vērā liecību mainīšanu un procesa kavēšanu soda noteikšanas brīdī, vēlamies vērst uzmanību uz to, ka tiesneši var ņemt vērā liecību mainīšanu un procesa kavēšanu soda noteikšanas brīdī.¹⁵

Attīstot domu, kādiem apsvērumiem valsts līmenī vēl jābūt rūpīgi izvērtētiem, ja pieņems aplūkotos grozījumus, jāmin sekojošais.

Pieņemot aplūkotos grozījumus, valstij ir jābūt pārliecinātai, ka tā ikviena strīda gadījumā spēs pierādīt, ka atzīšanās nav iegūta ar piespiešanu, un liecināšanas gadījumā aizdomās turētais vai apsūdzētais ir bijis informēts par liecināšanas sekām un spēja saprātīgās robežās paredzēt savas darbības sekas¹⁶.

Šobrīd KPL 150.panta 3. un 4.apakšpunkts nosaka, ka personas, kurai ir tiesības uz aizstāvību, pirmās pratināšanas sākumā:

“3) izsniedz izrakstu no likuma, kurā noteiktas tās procesuālās tiesības un pienākumi, ja konkrētajā kriminālprocesā šai personai tas jau nav bijis izsniegts, 4) izskaidro personai tās tiesības neliecināt un brīdina, ka visu, kas tiks teikts, var izmantot pret šo personu”.

Lai nostiprinātu kārtību, kādā valsts pārliecinās, ka aizdomās turētais vai apsūdzētais pirms pratināšanas bija informēts par liecināšanas kārtību un spēja saprātīgās robežās paredzēt savas darbības sekas, iespējams, būtu lietderīgi līdzās KPL 150.panta 3.punktā nostiprinātajam procesa virzītāja pienākumam, papildināt KPL 150.pantu 4.punktu, nosakot, ka procesa virzītājam ir pienākumu ne tikai izskaidrot personai tās tiesības neliecināt un brīdināt par liecību izmantošanu, bet arī brīdināt, ka apzinātu nepatiesu liecību sniegšanas gadījumā tiesa, nosakot soda mēru, to ņems vērā kā atbildību pastiprinošu apstākli.

Likumprojekta grozījumu atbilstība normatīvo aktu projektu sagatavošanas noteikumiem un MK instrukcijas “Tiesību aktu projekta sākotnējās ietekmes izvērtēšanas kārtības” 54.2 punktam

Saskaņā ar Ministru kabineta kārtības ruļļa 3. punktu, iesniedzot izskatīšanai Ministru kabinetā normatīvā akta projektu, tam pievieno paredzētā tiesiskā

¹⁵ Skat. KL 48.panta pirmās daļas 13.punktu, kā arī Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2018.gada 19.jūnija lēmuma lietā Nr. 11519007816, SKK--J-348/2018 6.1. un 6.2. punkti; Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2018.gada 6.novembra lēmuma lietā Nr. 11518004016, SKK-643/2018 6.2. punkts.

¹⁶ Skat. ECT sprieduma lietā Jalloh v. Germany 101.punktu, kā arī ECT sprieduma lietā Bykov v. Russia 104.punktu un ECT sprieduma lietā John Murray v. United Kingdom 47.punkts.

regulējuma sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumu (anotāciju), kas sastāv no atsevišķām tematiskām sadaļām. Anotācijas IV sadaļa "Tiesību akta ietekme uz spēkā esošo tiesību normu sistēmu" paredz, ka likumprojektā jānorāda citus tiesību aktus, kuros jāizdara grozījumi vai kuri jāatzīst par spēku zaudējušiem saistībā ar projektu, kā arī skaidro šādu izmaiņu nepieciešamību.

Likumprojekta anotācijā ir norādīts, ka grozījumu pieņemšana būs saistīta ar to, ka gadījumā, ja procesa virzītājs konstatēs, ka persona būs sniegusi apzināti nepatiesas liecības un būs par to brīdināta, šāda rīcība varēs tikt atzīta kā atbildību pastiprinošs apstāklis. Šādas darbības tiks atzītas par jaunu atbildību pastiprinošu apstākli, kas tiks ietverts KL 48. panta pirmajā daļā.

KL 48.panta trešā daļa paredz, ka, nosakot sodu, nevar atzīt par atbildību pastiprinošiem tādus apstākļus, kuri nav norādīti šajā likumā.

No anotācijas IV sadaļas neizriet, ka tajā būtu atspoguļots anotācijā paustais apgalvojums, ka aizdomās turētā un apsūdzētā melošana būs atbildību pastiprinošs apstāklis, kas būs saistīts ar izstrādātiem grozījumiem KL 48.panta pirmajā daļā. Vēl vairāk - anotācijas IV sadaļā "Tiesību akta ietekme uz spēkā esošo tiesību normu sistēmu" ir norādīts, ka likumprojekts šo jomu neskar.

Ja vienā likumprojektā kā problēma tiek izvirzīta aizdomās turēto un apsūdzēto melošana, kura būtu jāapkaro un jāparedz šādas darbības atzīšana par atbildību pastiprinošu apstākli, tad grozījumus abos likumos būtu bijis jāvirza vienlaicīgi. Vērtējot likumprojektu, tiesībsargs nav konstatējis, ka līdz ar grozījumiem KPL 64. un 67.pantā, balsošanai Saeimā tiek virzīti grozījumi KL 48.pantā. Ja tiks pieņemti grozījumi KPL 64. un 67.pantā, bet netiks veikti grozījumi arī KL 48.pantā, to pieņemšana nesasnies normatīvā akta grozījumos nosaukto leģitīmo mērķi un to izstrāde nebūs bijusi jēgpilna, proti, aizdomās turētajam vai apsūdzētajam būs noteikts pienākums sniegt patiesas liecības, bet sankcija par nepatiesu liecināšanu neiestāsies.

Papildus tiesībsargs vēlas uzsvērt, ka, gatavojot un veicot grozījumus KL 48.panta pirmajā daļā, ir jābūt detalizēti izdiskutētam saistītajam aspektam, proti, ja personas pienākums būs sniegt tikai patiesas liecības, tad par atbildību pastiprinošu apstākli tiesa varētu atzīt tikai to, ka aizdomās turētais un apsūdzētais ir apzināti sniedzis nepatiesas liecības.

Tiesībsargs lūdz Saeimu un Saeimas Juridisko komisiju iepazīties ar tiesībsarga apsvērumiem par grozījumu veikšanas nepieciešamību KPL 64. un 67.pantā, un ņemt vērā tos, virzot likumprojektu tālākajiem lasījumiem un balsojumiem Saeimā.

Tiesībsarga vietā
tiesībsarga vietniece

I.Piļāne